

[Undervisningsministeren.]

Som jeg sagde indledningsvis, har jeg som minister hverken pligt til eller mulighed for at sikre demokrati, åndsfrihed og tolerance i skolen. Deri ligger naturligvis ikke, at jeg mangler interesse for at styrke disse begreber også inden for skolens verden. I den retning føler jeg tværtimod pligt til at yde mit bidrag, og det falder mig naturligt her at gøre det med nogle afsluttende bemærkninger om den retning, som udviklingen på dette område har.

Er kursen den rigtige, når det gælder om at styre mod demokrati, åndsfrihed og tolerance? Stort set må jeg sige, at de udviklingstræk, som jeg har opregnet, rummer lovende muligheder for en fortsat udvikling. Men når vi går ned i problemerne og ser på, hvordan man i de daglige situationer griber tingene an, så er billedet mere broget. Der er naturligvis fremgangsmåder, jeg foretrækker fremfor andre, der er muligheder, som jeg lægger større vægt på end andre, og der er grænser, som efter min opfattelse må respekteres.

For mit vedkommende må jeg understrege vigtigheden af, at børnene tidligst muligt opøves i, hvad man kunne kalde demokratiske færdigheder, ikke som noget isoleret, men som noget, der indgår i skolens daglige arbejde. Der er naturligvis her en vældig forskel på, hvad man i praksis kan byde de yngste og de ældste elever, men under alle omstændigheder drejer det sig om, at læreren ikke lader nogen chance gå fra sig for at sætte eleverne på opgaver, som indebærer en eller anden grad af selvstændigt ansvar. Man kommer heller ikke uden om, at eleverne skal lære at lytte til andres synspunkter, de skal øve sig i at udtrykke deres egne, og de skal lære at respektere de spilleregler, der gælder, når en debat skal afvikles. Hvis ikke disse demokratiske færdigheder er indøvet og trænet i det daglige, er der ikke den fornødne baggrund for, at der kan komme noget positivt ud af f. eks. elevrådsarbejde.

Mine muligheder her må først og fremmest ligge i de bemærkninger, der vil knytte sig til det kommende skolelovforslag, men også i de efterfølgende vejledninger, såvel faglige som andre, der udsendes fra ministeriet. Jeg vil gøre mit til, at disse tilkendegi-

velser mest muligt opmuntrer og støtter en tilrettelægning, der gør indlæring af de demokratiske grundfærdigheder til en uundværlig del af det daglige arbejde.

Når det gælder begreber som åndsfrihed og tolerance, må jeg nok erkende, at mine muligheder for at øve direkte indflydelse er mere begrænsede. Men disse begrænsede muligheder er jeg da indstillet på at udnytte, bl. a. ved en lejlighed som denne i dag til at komme med mine synspunkter på disse spørgsmål.

Jeg vil her allerførst fremhæve vigtigheden af viden og kundskaber som en afgørende forudsætning. Hvis man ved noget om mennesker, der tænker, lever og opfører sig anderledes, har man mulighed for at erkende nogle sammenhænge, man ellers ikke ville kunne se. Men så har man også bedre baggrund for at vurdere andres normer i forhold til éns egne. Man har bedre mulighed for på den ene side at afsløre, hvad man må kalde traditionelle fordomme, og for på den anden side at erkende det, hvor der er tale om uoverstigelige modsætninger.

Hvis man uden at vide noget om andre og uden at fastholde sin ret til at vurdere er parat til at acceptere alt og alle, ja, så er det i mine øjne ikke tolerance, så er man endt i den holdning, der siger, at det ene kan være lige så godt som det andet. Så er der tale om en holdningsløshed, og det er under ingen omstændigheder en holdningsløs skole, jeg ønsker, for det bliver ensbetydende med en ligegyldig skole.

Jeg vil dernæst fremhæve skole-hjem-samarbejdet som det afgørende grundlag for, at skolen kan leve op til forpligtelsen i forhold til det enkelte barn. Det må være et selvfølgeligt krav til folkeskolen, at her skal børn kunne føle sig velkomne uanset den baggrund, de har. Vi ved jo, at børn kommer fra hjem med vidt forskellig holdning også til spørgsmål, der angår livsanskuelse, til spørgsmålet om, hvad der rigtigt, og hvad der er forkert.

Det ligger i åndsfriheden, at børn og unge i skolen kommer til at stifte bekendtskab med normer og anskuelser, der er dem fremmede. Men det er skolens ansvar over for åndsfriheden, at det sker på en måde, så der ikke begås overgreb mod det enkelte barn, og dette ansvar kan skolen kun leve op til,